

Regionala och kommunala mål för hållbarhetsarbete i Umeåregionen

Johanna Liljenfeldt
Carina Keskitalo

En investering för framtiden

CERUM Report Nr 28/2011

ISBN: 978-91-7459-171-2 ISSN: 0282-0277

CERUM Report Nr 28/2011

ISBN 978-91-7459-171-2

ISSN 0282-0277

CERUM; Umeå universitet; 901 87 Umeå

Tel: 090-786 56 99 Fax: 090-786 51 21

E-post: regional.science@cerum.umu.se

www.cerum.umu.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning, syfte och frågeställning.....	1
2. Bakgrund: regionalt och kommunalt samarbete om hållbar utveckling	1
3. Metoder och dokument för studien.....	4
4. Regionala mål och samarbete i Umeåregionen.....	5
4.1 Strukturen för utveckling av hållbarhetsmål i Umeåregionen.....	5
4.2 Samarbete inom Region Västerbotten/Regionförbundet.....	6
- Regional plan för hållbar utveckling och tillväxt.....	7
- Västerbottens Hållbara Tillväxt I 3D	14
4.3 Tillväxtalliansens Vision 2020.....	15
5. Organisation och hållbarhetsarbete inom de olika kommunerna i Umeåregionen	18
5.1. Bjurholm.....	18
5.2 Nordmaling.....	18
5.3 Umeå.....	19
5.4 Robertsfors	20
5.5 Vindeln	21
5.6 Vännäs	22
6. Hållbarhetsmål definierade inom Hållbara Umeåregionsprocessen.....	23
7. Slutord.....	27
Referenser.....	28
Intervjuer.....	30

Tabellförteckning

Tabell 1: Relation RUP – RTP

Tabell 2: Hållbarhetsmål i de olika kommunerna (utifrån lokala dokument och intervjuer)

FÖRORD

Denna bakgrundsrapport har finansierats av ACANALYS-projektet samt Umeå Kommun med syfte att stödja hållbar utveckling och tillväxt på kommun- och regionnivå. Den utgör en del av resultat från en projektgrupp som studerat arbetet med hållbarhet på kommun- och regionnivå i fallen Hållbara Umeåregionen (projektledare Carina Keskitalo, projektassistent Johanna Liljenfeldt). Resultat har också rapporterats separat på kommunnivå under 2010.

ACANALYS-projektet syftar till att utveckla kompetens för analys av hållbar regional utveckling i Västerbotten. ACANALYS ägs av CERUM, Umeå universitet, och finansieras av EU:s strukturfonder, Region Västerbotten, Västerbottens läns landsting, Umeå, Skellefteå och Lycksele kommuner, Umeå universitet samt stöds av Företagarna i Västerbotten och Västerbottens Handelskammare.

Umeå i mars 2011

Johanna Liljenfeldt och Carina Keskitalo

Kulturgeografiska institutionen, Umeå Universitet

1. INLEDNING, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Under 2008-2010 samverkade sex kommuner i Umeåregionen ("Hållbara Umeåregionen") runt försök att genomföra Ålborgåtagandena om hållbar utveckling – en process som kommunerna och kommunförbundet inbjudit forskning om. Inom ramen för projektet har de sex kommunerna antagit lokala hållbarhetsstrategier med kommunvisa prioriteringar. Dessa prioriteringar diskuterades inom Umeåregionssamarbetet för att eventuellt samordnas och för att nå prioriteringar som ses som lämpliga både i individuella kommuner och i regionen som helhet. Förutom arbetet på kommunal nivå och inom samarbetet existerar också regionala mål i Västerbottens län samt inom den privata sektorn (Tillväxtalliansen).

Sammanvägningen och prioriteringen av hållbarhetsmål är komplex både i termer av vilka aktörer som ska ingå och vilka roller dessa tar, samt genom arbetet med de breda sociala, ekonomiska och miljömässiga mål som Ålborgåtagandena ställer. Detta möjliggör ett stort antal olika prioriteringar, med olika nivå av regionalisering av beslut, där även andra teoretiska och praktiska kriterier för hållbarhet kan spela in.

Målet med den här rapporten är att undersöka och beskriva *regionens och kommunernas förutsättningar samt arbete med Ålborgåtagandena inom Hållbara Umeåregionsprocessen*.

- Vilka prioriteringsdokument existerar på regional samt kommunal nivå angående hållbarhetsfrågor?
- Vilka prioriteringar inom hållbarhetsarbete utvecklades under Hållbara Umeåregionsprojektet?

Studien beskriver därmed ett komplext fall av regionalt arbete med hållbar utveckling i praktiken. Rapporten beskriver existerande mål och prioriteringar i olika dokument på regionala nivåer, kommunal nivå och slutligen under Ålborgsamarbetet.

2. BAKGRUND: REGIONALT OCH KOMMUNALT SAMARBETE OM HÅLLBAR UTVECKLING

Definition och implementering av hållbarhetsmål kräver ofta att dessa definieras kontextuellt i en organisation eller kommun, och därmed anpassas till denna. Detta är en politisk och prioritetsdriven process, som är nödvändig för att målen ska institutionaliseras över tid. I Sverige har kommunen ett planmonopol, vilket innebär att kommunen själv kan besluta bland annat om infrastrukturplanering. Kommunen har också finansiering för ett brett spektra av åtgärder lokalt genom kommunalskatten. Detta skiljer sig från motsvarande kommun- eller lokalnivå i många

andra länder (Lidström, 2001). Detta gör att kommunen har relativt stora möjligheter att lokalt prioritera olika frågor i relation till de frågor som upplevs som viktiga lokalt. Det existerar dock stora skillnader mellan kommuner i termer av resurstillgång, beroende på folkmängd, distribution (där glesbygdsområden kan innebära högre kostnader per innevånare på grund av minskade storleksfördelar), infrastruktur som universitet och sjukhus, samt näringar och dominerande privata aktörer i området. Det faktum att kommunalskatt och därmed kommunala möjligheter att agera är till stor del beroende av möjligheten att locka företag och nya kommunmedborgare med nya arbeten eller infrastruktursatsningar, eller genom att på annat sätt göra området attraktivt, spelar också in i de prioriteringar som sker.

De stora möjligheterna att avgöra prioriteringar på lokal nivå kan utifrån dessa skillnader också göra att vissa kommuner eller regioner aspirerar på att konkurrera om arbetstillfällen eller genom att visa sig attraktiva på andra sätt, till exempel genom deltagande och profilering i nätverk, genom media, eller på andra sätt. Kommuner kan till exempel delta i nationella eller internationella nätverk för städer, genom vilka möjligheter också kan skapas för att väl underbyggda åtgärder kommer att påverka policyprocessen på statlig nivå.

Hållbarhetsprocesser kan antingen utgå från generella kriterier som anpassas till institutionen (som Ålborgkriterierna), eller använda sig av specifika indikatorer för de definierade målen (som ISO-systemet) (se vidare Liljenfeldt och Keskitalo 2011). 1994 års europeiska konferens om hållbar stadsutveckling i Ålborg, Danmark, resulterade i en deklaration om hållbar stadsutveckling i Europa, den så kallade Ålborgdeklarationen som är speciellt anpassad för kommuner och regioner.

Idag har mer än 2 500 lokala och regionala myndigheter i 39 länder skrivit under Ålborgdeklarationen (Sustainable Cities and Town Campaign, Internet, 2009-09-09). Under den fjärde Europeiska konferensen om hållbar stadsutveckling, "Aalborg+10 – Inspiring Futures", antogs ett nytt dokument, de så kallade Ålborgåtagandena som slår fast en mer handlingsinriktad åtgärdsplan. Över 600 lokala myndigheter i över 30 olika länder har skrivit under Ålborgåtagandena. I Sverige gäller detta kommunerna Botkyrka, Gävle, Göteborg, Helsingborg, Jönköping, Lycksele, Malmö, Norrköping, Stockholm, Västerås och Växjö samt Umeåregionen. Ålborgåtagandena bygger på en vision om "välmående, kreativa och hållbara städer för alla som skapar en god livsmiljö för alla sina medborgare och ger dem möjlighet att delta i alla delar av livet i staden". För att uppnå detta skall städerna jobba med tio olika tematiska områden:

1. "Styrning och förvaltning" som bland annat inkluderar uppbyggande av kapacitet för hållbar utveckling i den kommunala förvaltningen samt inkludering av lokalsamhället i arbetet;
2. "Lokal styrning i riktning mot hållbarhet" som inkluderar åtagandet att genomföra effektiva ledningsrutiner för hållbarhet så att de genomsyrar kärnverksamheten i kommunen;

3. "Naturliga gemensamma nyttigheter" som bland annat fokuserar på minskning av energikonsumtion samt på miljöskydd;
4. "Ansvarsfulla konsumtionsmönster och val av livsstil" som relaterar till att främja hållbar konsumtion och produktion (bland annat hållbar avfallshantering och upphandling);
5. "Planering och stadsbyggande" som hanterar hållbar stadsbyggnad; "Bättre framkomlighet, mindre trafik" (bland annat att öka cyklingen);
6. "Lokala hälsofrämjande insatser" inklusive hälsokonsekvensanalyser;
7. "Livskraftig och hållbar lokalekonomi" inklusive stöd till arbetsskapande och nyföretagande;
8. "Jämlikhet och social rättvisa" inklusive fattigdomsbekämpning och rättvis tillgång till offentlig service; samt
9. "Lokalt till globalt" vilket handlar om att den lokala myndigheten skall ta ett globalt ansvar för bland annat hållbar utveckling och klimatskydd.

När en lokal myndighet undertecknar Ålborgåtagandena åtar sig myndigheten att inom ett års tid ta fram en lägesbeskrivning om de lokala omständigheterna för hållbarhet i regionen (nulägesanalys) samt ha inlett en målformuleringsprocess för åtagandena vilken ska inkludera lokalt deltagande. Inom två års tid skall myndigheten ha ställt upp lokala delmål och tidsramar för när dessa delmål skall vara uppfyllda. De lokala myndigheterna åtar sig också att regelbundet hålla en Ålborguppföljning tillgänglig för medborgarna samt lämna information om delmål och framsteg till Europeiska städernas kampanj för hållbar stadsutveckling (Aalborgplus10 a, b, Internet, 2009-09-09, se vidare Liljenfeldt och Keskitalo 2011). I korthet inbegriper därmed det frivilliga undertecknandet av Ålborgåtagandena att myndigheten förbinder sig att arbeta med områdena för hållbarhet i Ålborgdeklarationen, göra en nulägesanalys och utarbeta egna hållbarhetsmål samt uppdatera dessa.

Genom samarbeten på regional nivå kan kommuner också nå gemensam påverkan utom den statsfokuserade implementeringsstruktur som länen utgör. Administration på länsnivå i Sverige kan främst ses som statens förlängda arm, och har som mål att implementera statlig lagstiftning och policy på regional nivå, bland annat att formulera regionala mål utifrån generella statliga mål. Samarbete direkt mellan kommuner kan istället, om kommunerna integrerar mellan de prioriteringsprocesser som sker lokalt, tala direkt till lokala mål på kommunnivå. Regionalisering antingen i etablerade regioner eller i regionsamarbeten kan också ske i respons till förändringar på statlig, EU- och internationell nivå. Den ökade betydelsen av den internationella marknaden, privatisering och en urholkning av statens förmåga att finansiera traditionella välfärdsstatliga åtgärder ses av vissa som drivande faktorer i nyregionalisering (Veggeland, 2000). Ekonomiskt starka regioner kan eventuellt också – något som tidigare föreslagits för stater (Börzel, 2002) – ha ett intresse av att "ladda upp" miljöpolicy till nationell eller EU-nivå. Detta kan ske till exempel genom deltagande i nätverk (eventuellt genom att utgöra goda exempel, "good practice" eller "best practice"), lobbying eller andra metoder.

Skapandet av samarbeten kan därmed informellt stödja en regions eller kommuns möjligheter att redan ha etablerat sig inom områden som kan vara viktiga för konkurrenskraft ekonomiskt eller attraktionskraft som en lockande boendemiljö. Kommuner som inte själva kan åstadkomma förändringar (som till exempel inte är delar i starka tillväxtregioner på ett europeiskt plan) kan också genom informella samarbeten som frivilliga överenskommelser få del av vissa av dessa fördelar och därmed höja sin profil för att kunna attrahera arbete, kommunmedborgare eller turism. Arbete med Ålborgåtagandena eller någon annan hållbarhetsprocess inom ett samarbete skulle därmed möjligen kunna stödja strategiskt samarbete och samsyn i en region.

3. METODER OCH DOKUMENT FÖR STUDIEN

Studien använder sig av litteraturstudier gällande indikatorer på hållbar utveckling samt av policydokument inom området, deltagande observationer och intervjuer. Relevanta dokument vad gäller policydokument har inkluderat nulägesbeskrivningar, beskrivningar av utvecklingsprojekt, handlingsprogram, mötesprotokoll och lokala handlingsplaner.

En viktig del i studien är deltagande observation av diskussion vid möten (diskussions- och beslutsmöten) där mycket mer information än vad som slutligen kommer med i mötesprotokoll kan antas tas upp. Deltagandet har skett inom naturlig miljö (existerande möten) där deltagarna har kännedom om studien utifrån projektets kontext med återrapportering av resultat till kommunerna (Esaiasson et al., 2003). Projektet har deltagit som observatör vid regiongemensamma workshops samt i utvalda möten med alla tio tematiska arbetsgrupper och inom tematiska utvecklingsprojekt från och med samordning av de olika kommunstrategierna från hösten 2009-våren 2010, samt vid möten och seminarier med tjänstemän och politiker i de aktuella kommunerna och i regionen där Ålborgarbetet hanterades.

Förutom observationer använde studien sig också av semi-strukturerade intervjuer, dvs intervjuer med gemensamma teman men där specifika intervjufrågor kan skilja sig något åt mellan intervjuerna, vilka har genomförts som en uppföljning till analys av kommunala handlingsplaner. Intervjuer har genomförts på respektive kommun (Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, och Vännäs) samt med koordinator för hållbarhetsprojektet, Västerbottensregionen och Tillväxtalliansen (totalt nio intervjuer genomförda under hösten 2009 samt våren 2010). Intervjuerna har spelats in och transkriberats i sin helhet för analys.

4. REGIONALA MÅL OCH SAMARBETE I UMEÅREGIONEN

4.1 STRUKTUREN FÖR UTVECKLING AV HÅLLBARHETSMÅL I UMEÅREGIONEN

Umeåregionen är en arbetsmarknads- och bostadsregion (en funktionell region) med cirka 140 000 invånare fördelat på sex kommuner – Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs. Inom regionen pendlar varje dag omkring 5 000 personer till jobb, studier och boende (Umeåregionen a, Internet, 2009-09-09). År 1992 började kommunchefer och politiker i regionen föra informella samtal om att utveckla samarbetet mellan kommunerna. Följande år formaliserades ett nätverk och kommunernas respektive fullmäktige antog en avsiktsförklaring om samarbetet. Avsiktsförklaringen säger bland annat att ”all positiv utveckling i någon av Umeåregionens kommuner är till fördel för hela Umeåregionen, att etableringar inom regionen ska ske utan stridigheter och att en gemensam strategi för utveckling och genomförande av gemensamma projekt också ska finnas” (Umeåregionen b, Internet, 2009-09-09). När det gäller den regionala utvecklingen slås det fast i Umeåregionens strategiska plan att ”att utveckla regionen” skall innebära att tydliggöra och marknadsföra Umeåregionens profil; ha en öppen och stödjande miljö för företagsutveckling och etablering; ett aktivt värdskap för att välkomna och etablera nya innevånare i regionen; samt ett gemensamt engagemang för att Umeå skall bli Europas Kulturhuvudstad 2014 (Umeåregionen g, Internet, 2009-09-09).

Umeåregionen styrs politiskt genom det så kallade Regionrådet. Detta råd, som sammanträder fyra gånger per år, består av kommunalråden och vice ordförande i kommunstyrelserna för samtliga kommuner (Umeåregionen c, Internet, 2009-09-09). Beslut som fattas här är av helt frivillig karaktär och ingen kommun är tvungen att delta i de projekt som beslutas. Samarbetet är alltså informellt och bygger på överenskommelser och avtal (Umeåregionen h, Internet, 2009-09-09).

Det operativa arbetet i regionen styrs av en Kommunchefergrupp. Denna grupp består av alla kommuners kommunchefer, som träffas en gång i månaden. Efter beslut och samordning genomförs det praktiska arbetet sedan i 22 olika arbetsgrupper. Dessa grupper har hand om var sitt av områdena avfall/slam, bibliotek, flyktingmottagning, fortbildning inom socialtjänst, fritid, information, inköp/upphandling, IT, jämställdhet, kommunikationer, kultur, miljö, näringsliv, personal, skola, social omsorg/äldreomsorg, teknik, turism, vindkraft, vuxnas lärande, överförmyndarverksamhet och översiktsplanering (Umeåregionen c, Internet, 2009-09-09). Slutligen finns det även en samordnare för regionen som är placerad vid regionkansliet i Umeå. Hon bereder ärenden och är föredragande i Regionrådet och Kommunchefergruppen, samt hjälper arbetsgrupperna och ansvarar för omvärldsbevakning, administration, marknadsföring, information och ekonomi (Umeåregionen c, Internet, 2009-09-09). Vad gäller det sistnämnda, ekonomi, så

hade Umeåregionen en budget på 1 500 000 kronor 2005. För finansieringen gäller att 15 procent av kostnaden ska belasta varje kommun lika mycket medan de övriga 85 procenten fördelas mellan kommunerna efter folkmängden (Umeåregionen d, Internet, 2009-09-09).

I slutet på år 2007 fattade Regionrådet beslut om att föreslå att Umeåregionens kommuner skulle, som första regionala organ i Norden, gemensamt underteckna de så kallade Ålborgåtagandena. Samtidigt som detta beslut fattades beslutade man även om att söka pengar till ett metodutvecklingsprojekt för att skapa ett gemensamt regionalt ledningssystem för hållbar stads- och landsbygdsutveckling inom regionen (Umeåregionen e, Internet, 2009-09-09) - projekt "Hållbara Umeåregionen". Hållbara Umeåregionen skulle därmed "testa processen för Ålborgåtagandena i en gemensam arbetsmarknadsregion med flera samverkande kommuner" (Umeåregionen f, Internet, 2009-09-09). Målet är att utifrån sex lokala "Ålborg-handlingsplaner" ta fram en gemensam regional handlingsplan. Vidare är även avsikten att regionen vid projekttidens slut (sista juni 2010) skall medverka i minst fem nya nationella eller internationella tematiska nätverk för hållbar utveckling, planera eller ha genomfört minst sex tematiska utvecklingsprojekt, haft tre gemensamma workshops samt ha engagerat minst tio tematiska arbetsgrupper inom regionen.

För att Ålborgåtagandena skall genomsyra allt annat arbete i de sex kommunerna skall arbetet med dessa förankras på högsta politiska nivå, dvs. i kommunfullmäktige. Det innebar bland annat att innan de lokala och den regionala handlingsplanen (med delmål och tidsramar för målens uppfyllande) fastställs skall de ha godkänts av kommunernas fullmäktige. När det gäller det praktiska arbetet med Hållbara Umeåregionen och Ålborgåtagandena samordnas det av en projektledare som är stationerad inom Umeå kommun. Ute i kommunerna bedrivs arbetet på olika sätt (se vidare under respektive kommun).

4.2 SAMARBETE INOM REGION VÄSTERBOTTEN/REGIONFÖRBUNDET

Region Västerbotten (Regionförbundet i Västerbotten) bildades den 1 januari 2008 och består av Västerbottens läns 15 kommuner samt Västerbottens län landsting. Anledningen till att Region Västerbottens medlemmar bildade organisationen var att de ville att en politiskt styrd organisation skulle ta "ett regionalt politiskt ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna" (Region Västerbotten a, Internet, 2009-09-09) samt att man ville ha "ett tydligt politiskt företräderskap i det regionala tillväxtarbetet" (Region Västerbotten a, b, Internet, 2009-09-09).

Region Västerbotten är politiskt uppbyggt av ett Regionfullmäktige, en Regionstyrelse, en Utbildningsdelegation och en Primärkommunal delegation (Region Västerbotten b, Internet, 2009-09-09). Fullmäktige består av 75 ledamöter där landstinget har 25 mandat och varje kommun är

garanterad minst två mandat; övriga mandat fördelas proportionellt mot antalet röstberättigade invånare. För Umeåregionens del innebär detta att Umeå har 14 mandat medan Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Vindeln och Vännäs har 2 mandat vardera. Regionstyrelsen består av 25 ledamöter. Vidare har även två partier och fem kommuner, som inte har ordinarie ledamot i styrelsen, närvaro- och yttranderätt på styrelsemötena.

Den övergripande målsättningen för Region Västerbotten är ”att bidra till tillväxt på ett sätt som möjliggör hållbar utveckling i Västerbottens län” (Region Västerbotten c, Internet, 2009-09-09). På regionens hemsida beskrivs det att för att uppnå en ”positiv regional utveckling” arbetar man för att öka regionens attraktionskraft och skapa ”bästa möjliga förutsättningar för länets medborgare att kunna ha bra livsvillkor” (Region Västerbotten a, Internet, 2009-09-09). Detta innebär att skapa ”sysselsättning, god tillgång till utbildning, fritid och kultur, ett bra boende och en god samhällsservice”. Mer konkret arbetar man med detta genom att bevaka och påverka processer och beslut på EU-nivå och nationell nivå; leda arbetet med länets tillväxtstrategier och prioriteringar; finansiera, stödja och driva utvecklingsinsatser; samt utveckla nätverk och samverka med aktörer inom och utanför länet (Region Västerbotten a, Internet, 2009-09-09).

- REGIONAL PLAN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING OCH TILLVÄXT

Ett av de områden som Region Västerbotten arbetar med är regional utveckling. En huvudprioritering på detta område är att leda och samordna arbetet med genomförandet av länets regionala utvecklingsprogram (RUP) och regionala tillväxtprogram (RTP) (Region Västerbotten d, 2007, Region Västerbotten e 2009, Internet). Det regionala utvecklingsprogrammet omfattar perioden 2007 till 2013 och skall fungera som ett underlag för samverkan mellan olika lokala utvecklingsprogram och översiktsplaner och de olika regionala, nationella och europeiska strategier¹ som finns. Programmet togs fram av länsstyrelsen i samråd med kommuner, landsting, näringsliv, berörda statliga myndigheter samt ett stort antal intresseorganisationer. Det regionala tillväxtprogrammet i sin tur är ett ettårigt program som syftar till att samordna de ambitioner som ges i det regionala utvecklingsprogrammet med finansieringen i de operativa programmen som finns i regionen (exempelvis olika Interreg-program, regionalt strukturprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning samt motsvarande regionala ESF-plan för det nationella strukturfondsprogrammet på området). Vidare har tillväxtprogrammet också som syfte att ”samordna insatser inom områden där sektorssamverkan bidrar till att utveckla hållbara lokala arbetsmarknadsregioner utifrån ett näringslivsperspektiv”. Tillväxtprogrammets utformning

¹ I RUP:en nämns bland annat kopplingar till EU:s Lissabon/Göteborgsstrategin samt den svenska strategin för att uppnå dessa - ”Innovativa Sverige”.

fastställs av regionfullmäktige efter förslag från regionstyrelsen. Nedan sammanfattas innehållet i det nu gällande utvecklingsprogrammet och tillväxtprogrammet.

- Regionalt utvecklingsprogram i Västerbottens län

I inledningen av RUP fastställs en vision för Västerbotten där det sägs att länet skall vara ledande i norra Europa vad gäller arbetet ”för en hållbar utveckling präglad av ett kunskapsdrivet och konkurrenskraftigt näringsliv”. Visionen säger också att länet skall ”inrymmer norra Sveriges mest attraktiva livsmiljöer med mångfald och tillgänglighet till arbete, boende, kultur, fritid, studier och omsorg och där människor känner delaktighet och engagemang”. Slutligen nämns också en viljeyttring om att länet skall ha 270 000 invånare år 2013, vilket skulle innebära en ökning på 12 000 invånare. För att nå denna vision har fem övergripande utvecklingsområden med tillhörande mål fastställts:

1. Främja natur, kultur, hälsa, attraktiv bebyggelsemiljö och goda livsvillkor
2. Utveckling av näringsliv och företagande
3. Kompetensutveckling och arbetskraftsförsörjning
4. Tillgänglighet och infrastruktur
5. Internationellt samarbete och omvärldskontakter

Arbetet med dessa prioriterade områden kommer att ske bland annat med hjälp av RTP men det framhålls också att en ”kunskapsdriven utveckling genom forskning, utveckling och innovation” är viktigt här och att arbetet bör kraftsamlas kring ”strategiska kompetensområden” i Västerbotten. De strategiska områden som man här syftar på, och som nämns senare i programmet, är bioteknik/medicinsk teknik, växtbioteknik, digital teknik i samspel med människan, industriell design, skogsteknik, träteknik, säkerhet och sårbarhet samt det ekologiskt hållbara samhället (fokus på förnyelsebar energi och marksanering). Utöver detta finns det även prioriterade arbetsområden för vart och ett av de fem utvecklingsområdena vilket redovisas nedan.

Det första utvecklingsområdet ”främja natur, kultur, hälsa, attraktiv bebyggelsemiljö och goda livsvillkor” har som övergripande mål att mer än två tredjedelar av länets kommuner skall ha en positiv nettoinflyttning mellan år 2007 och 2013. Detta skall åstadkommas bland annat genom ökad (gränsöverskridande) samverkan och förnyelse kring välfärds- och folkhälsofrågor samt fysisk planering för att säkerställa en välfungerande samhällsservice och för att kunna tillhandahålla ett högkvalitativt, ekologiskt och kretsloppsanpassat byggande. Vidare sägs det också att ett antal olika saker skall ”främjas”, ”ges förutsättningar för” eller ”verkas för”, nämligen: god social sammanhållning, demokratiskt inflytande och delaktighet (genom jämställdhet, integration och mångfald); bra balans mellan arbete och fritid; en god uppväxtmiljö för barn och unga; ett tryggt och säkert samhälle; goda jämställda villkor och

utvecklingsmöjligheter för kvinnor och män; samt mångsidigt, tillgängligt och kreativt kultur- och fritidsutbud. Det slås också fast att natur- och kulturarvet i länet skall ”tillvaratas, brukas och utvecklas” samt att ”biologisk mångfald, rena och livskraftiga luft-, mark- och vattenmiljöer ska säkerställas”. Slutligen skall också länets unika tillgångar profileras med hjälp av utveckling av ”varumärken, ikoner och en framtidstro som attraherar boende, besökare och företagare”.

Målet för det andra utvecklingsområdet, ”utveckling av näringsliv och företagande”, är att länets företag till år 2013 skall ha högst produktivitets- och sysselsättningstillväxt av samtliga län i norra Sverige. Här går det praktiska arbetet ut på att stärka och förbättra förutsättningarna för entreprenörer och nyföretagande. Särskild vikt läggs här på att främja miljödrivna företag och produktutveckling på detta område. Här nämns bland annat att företagsklimatet kunde bli bättre med hjälp av rådgivningsinsatser och förbättrade attityder till företagande i skolan. Genom att tillhandahålla marknadskompletterande finansieringslösningar är förhoppningen också att detta skall kunna stimulera till fler investeringar och goda villkor för kapitalförsörjning. På forskningssidan bör en kraftsamling göras inom strategiska kompetensområden för att utveckla kluster och innovationssystem. I utvecklingsprogrammet sägs det också att man skall jobba för att forskningsresultat skall kommersialiseras, att FoU-insatserna i länets näringsliv ökar samt att långsiktigt uthålliga och flexibla samarbetsformer utvecklas mellan näringsliv, universitet/högskolan, institut samt andra offentliga och privata aktörer. Slutligen nämns även betydelsen av den offentliga sektorn som drivkraft för hållbar tillväxt och för skapandet av nya företag och jobb i privatägda företag.

Utvecklingsområdet ”kompetensutveckling och arbetskraftsförsörjning” har som mål att förvärvsfrekvensen och andelen högutbildade bland kvinnor respektive män skall öka inom länet till år 2013. Vad gäller kompetensutvecklingen säger utvecklingsprogrammet bland annat att ökad kompetens och livslångt lärande skall främjas på länets arbetsplatser och att Västerbotten skall bli ett frontlän gällande lärande för hållbar utveckling på alla utbildningsnivåer. Överlag är också tanken att tillgängligheten till utbildning på olika nivåer bör öka. Här föreslås utvecklandet av flexibla samarbetsformer mellan skola, universitet och näringsliv, nya former för formellt och informellt lärande och ökad integrering av funktionella regioner. Utgående från näringslivets kompetensbehov förslås också att fokus läggs på strategiska utbildningsinsatser och yrkesutbildningar. För att öka hälsan och minska sjukfrånvaron i länet förespråkas effektiv och samordnad rehabilitering, förebyggande- och hälsofrämjande arbete, god fysisk och psykisk arbetsmiljö, fungerande arbetsorganisation samt gott ledarskap. För att gynna arbetskraftsförsörjningen lyfts även vikten av arbete med jämställdhet, mångfald och integration fram i programmet. Utrikes födda och ungdomars inträde på arbetsmarknaden ges här speciell fokus.

Det fjärde utvecklingsområdet är ”tillgänglighet och infrastruktur”. För detta område är målet att en tydlig regionförstoring skall ha skett år 2013 både mellan länets kommuner och angränsande län. För att detta skall kunna ske skall tillgången till IT-infrastruktur (fast och mobil datakommunikation och telefoni) och IT-baserade tjänster främjas samt kunskapen på dessa områden ökas. Med hjälp av lokala utvecklingsprogram är tanken också att utveckla nya former av kommersiell service genom att säkerställa strategiska serviceorter i länet. När det gäller transporter är fokus på att förbättra snabbtågs- och flygförbindelser inom samt till och från länet och att utveckla ett konkurrenskraftigt väg- och järnvägsnät där ”intermodala systemlösningar” och strategiska transportstråk prioriteras. Speciell vikt läggs på förbättrade kommunikationsmöjligheter (speciellt vad gäller kollektivtrafiken) inom och mellan funktionella regioner för att därmed verka för ökad tillgänglighet till arbete, utbildning, samhällsservice och fritidsaktiviteter och gynna en förstoring av arbetsmarknads- och bostadsregionen. Slutligen sägs det även att ”effektiva, säkra och miljöanpassade system för godstransport och logistksamverkan” skall eftersträvas samt att användningen av biodrivmedel bör öka.

Målet för det sista utvecklingsområdet, ”internationellt samarbete och omvärldskontakter”, är att länet till år 2013 skall ha stärkt sin position som en aktiv och attraktiv region på den internationella arenan samt att privat och offentlig sektor deltar i projekt och handelsutbyten med andra länder med fokus på hållbar utveckling och tillväxt. De olika områden för samarbetsmöjligheter som lyfts fram i detta sammanhang i programmet är gränsöverskridande samarbeten i Östersjöområdet och Barentsregionen, samarbeten inom EU:s olika program för territoriellt samarbete och EU:s 7:e ramprogram samt nordeuropeiska samarbeten. Förhoppningen är att öka det internationella samarbetet och kunskapsöverföring inom framförallt de strategiska kompetensområden samt att attrahera utländska direktinvesteringar.

Genomgående i utvecklingsprogrammet återkopplas mål och olika åtgärdsprioriteringar till ”hållbar utveckling”. I en bilaga till programmet förklaras närmare vad hållbar utveckling i detta sammanhang innebär:

Ett hållbart samhälle är ett samhälle där ekonomisk utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. Hållbar utveckling handlar om att långsiktigt förvalta och investera i samhällets viktigaste resurser – människa och miljö.

Det talas alltså om tre dimensioner av hållbarhet i programmet – ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Den ekonomiska hållbarheten sägs i programmet innebära att ”den ekonomiska tillväxten är god och att företagen är konkurrenskraftiga”. Vad gäller den sociala hållbarheten tas det fasta på betydelsen av demokratiska och demografiska aspekter för att säkerställa stabila förhållanden i samhället där kvinnors och mäns livsvillkor är centrala.

Definitionen på en miljömässig hållbarhet är i sammanhanget ” en utveckling där människor förvaltar, nyttjar och skapar en samhällsstruktur genom vilken man hushåller med natur- och kulturreсурter så att även kommande generationer upplever en långsiktigt god livsmiljö”. I programmet sägs det att på kort sikt och i enskilda frågor kan en eller två av de tre dimensioner få väga tyngre, men på lång sikt skall alla beslut utformas så att konsekvenser för de tre olika dimensionerna beaktas sammantaget.

- Västerbottens läns tillväxtprogram 2009

RTP utgår som nämnts tidigare från de prioriteringar som görs i RUP samt den finansiering som finns i regionens operativa program. Tillväxtprogrammet baseras dock också på ett antal andra strategier och program, exempelvis Lissabon/Göteborgsstrategin, den Nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning, Innovativa Sverige och regeringens ”En politik för tillväxt och livskraft i hela landet”. Genom att beakta alla dessa olika dokument, i kombination med att de insatsområden som prioriteras i RTP följer de nationella insatsområden för regional tillväxt, sägs en harmonisering mellan europeisk, nationell och regional verksamhet äga rum. Utöver detta bör alla projekt som beviljas medel inom RTP uppfylla tre kriterier där hållbar tillväxt utgör ett av dessa tre². Hållbar tillväxt definieras här som en ekonomisk tillväxt som sker utan att de ekosystem som människor är beroende av äventyras, samtidigt som de mänskliga resurserna värnas. Hållbar tillväxt sägs även innebära att ”miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser i ett längre tidsperspektiv” bör beaktas.

² Övriga kriterier är ”Samverkan och nätverksbyggande” samt ”Utveckling och förnyelse av näringslivet och/eller näringslivsstödjande strukturer och/eller samhällsstödjande struktur för näringslivsutveckling och/eller territoriell utveckling”

I Västerbottens tillväxtprogram för år 2009 finns fyra prioriterade insatsområden: ”Innovation och förnyelse”, ”Kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud”, Tillgänglighet” samt ”Strategiska gränsöverskridande samarbeten”. Insatsområdena går att koppla samman med de insatsområden som valts ut i RUP, vilket illustreras i tabell 1. För vart och ett av de fyra områdena har ett antal mål och åtgärder (kan eventuellt ses som åtgärdsområden) också fastställts.

Tabell 1: Relation RUP – RTP

Insatsområden i RUP	Insatsområden i RTP
1. Främjande av natur, kultur, hälsa, attraktiv bebyggelsemiljö och goda livsvillkor	* Innovation och förnyelse * Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud * Tillgänglighet
2. Utveckling av näringsliv och företagande	* Innovation och förnyelse * Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud * Tillgänglighet
3. Kompetensutveckling och arbetskraftsförsörjning	* Innovation och förnyelse * Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud
4. Tillgänglighet och infrastruktur	* Innovation och förnyelse * Tillgänglighet
5. Internationellt samarbete och omvärldskontakter	* Innovation och förnyelse * Strategiskt överskridande samarbete

För insatsområdet *Innovation och förnyelse* har det beslutats om fem olika åtgärder. Den första av dessa är ”Natur, kultur, hälsa, attraktiv bebyggelsemiljö och goda livsvillkor” vilken kopplar tillbaka till RUP:s första insatsområde. Aktiviteter inom denna åtgärd bör ge bättre förutsättningar för god livskvalité, tillvarata länets attraktiva miljöer för arbete, boende och rekreation, bredda utbudet av kultur- och fritidsverksamheter, främja social sammanhållning, öka samhällsengagemang samt profilera och marknadsföra länets tillgångar. Den andra åtgärden på området är ”Innovativa miljöer”. Denna åtgärd kopplar tillbaka till RUP:s andra prioriteringsområde och innefattar bland annat verksamheter som främjar kunskapsöverföring för att utveckla internationellt konkurrenskraftiga innovationssystem och kluster. Åtgärder här syftar till att främja kunskapsöverföring och samverkan kring innovation och forskning. Näringslivsnära forskning, miljöanpassade innovationer och skapande av kluster är här ledande tankegångar. Åtgärd nummer tre på detta område kopplar tillbaka till det femte insatsområdet i RUP och heter ”Internationellt samarbete”. Här handlar det i stor utsträckning om åtgärder till stöd och utveckling

av internationellt samarbete och handelsutbyten. Fokus ligger här på profilering av länets spetskompetens, på ökat deltagande i EU-program och på ökat samarbete med parter i närområdet. Den fjärde åtgärden på området innovation och förnyelse är ”Entreprenörskap” vilken kopplar tillbaka till området Utveckling av näringsliv och företagande i RUP. Aktiviteter här skall bidra till att förstärka individers kreativitet och innovationsförmåga samt förbättra möjligheterna för nyföretagande i allmänhet. Viktiga områden att satsa på är att säkerställa kapitalförsörjning till näringslivet, stödja utveckling och användning av IT-lösningar, öka samarbete mellan företag samt att öka det entreprenöriella inslaget inom offentlig sektor, utbildning och forskning. Den sista åtgärden på insatsområdet är ”Landsbygdsutveckling”. Denna åtgärd är lite speciell eftersom att den berör samtliga insatsområden i RUP samt att den inte fokuserar på strategiska satsningar i första hand, utan på landsbygdens resurser och utvecklingsförutsättningar. Åtgärden syftar till att stärka landsbygdens attraktionskraft samt att ge stöd till lokala initiativ, engagemang och företagande.

På insatsområdet *Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud* finns det fyra åtgärder. Alla åtgärder återkopplas i första hand till insatsområde tre i RUP, men även till områdena ett och två. ”Livslångt lärande” är här den första åtgärden vilken syftar till att kompetensutveckla anställda för att bland annat stärka den anställdes kort- och långsiktiga möjligheter att delta i arbetslivet. Den andra åtgärden är ”Integration, mångfald och jämställdhet”. De tre begreppen relaterar till arbetsmarknaden och att alla människors kompetens skall tillvaratas för att öka arbetskraftsutbudet och förvärvsfrekvensen. Ett särskilt fokus läggs här på utrikesfödda och ungdomar. Åtgärd nummer tre på området är ”Hälsofrämjande arbetsplatser och samordnad rehabilitering”. Som titeln antyder skall arbetet här syfta till bättre arbetsmiljöer och vidareutvecklande av hälsofrämjande arbete för att främja förbättrad hälsa och minskad sjukfrånvaro. Tanken är också att nya metoder och modeller för effektiv och samordnad rehabilitering av långtidssjukskrivna skall utvecklas. Den sista åtgärden på detta område är ”Regionalt behovsstyrt utbildningsbehov” vilket rör insatser som leder till utbildningar som utgår från näringslivets behov samt stärker samarbetet mellan näringsliv, universitet, skola och övrig utbildning.

Det tredje insatsområdet – *Tillgänglighet* – är knutet till fyra olika åtgärder. Åtgärderna hör främst samman med insatsområdet Tillgänglighet och infrastruktur i RUP, men även i viss mån till det första och andra området. Den första åtgärden här är ”Samverkan mellan transportslag”. De ledande tankegångarna är här effektiva, säkra och miljöanpassade transportsystem, intermodala transportlösningar samt logistiksamverkan. Den andra åtgärden på området är ”Regionförstoring” och fokuserar främst på förbättrade kommunikationer och ökad tillgänglighet till arbete, utbildning, samhällsservice samt kultur- och fritidsaktiviteter. Kollektivtrafiken skall särskilt beaktas här. ”Informations- och kommunikationsteknik” är den tredje åtgärden på detta område.

Insatser här gäller ökad tillgänglighet till informationsteknik, digitala tjänster, bredband och fast och mobil telefoni. Den sista åtgärden på området är ”Investeringar i infrastruktur” och är kopplat till förbättringar av vägnät, hamnar, flygplatser, järnvägar och kollektivtrafik samt bidrag till trafiksäkerhetsinsatser och miljöåtgärder.

Det sista insatsområdet är ”Strategiskt gränsöverskridande samarbete” vilket hör samman med området ”Internationellt samarbete och omvärldskontakter” i RUP. Det finns endast en åtgärd på området och det är ”Territoriellt samarbete inom EU”. Åtgärden syftar till att främja internationellt samarbete och handelsutbyte, framförallt genom olika EU-program för territoriellt samarbete.

- VÄSTERBOTTENS HÅLLBARA TILLVÄXT I 3D

Relaterat till hållbarhetsfrågor existerar också ”Västerbottens hållbara tillväxt i 3D” (Region Västerbotten f), ett projekt som drivs av Region Västerbotten och finansieras av Tillväxtverket. Projektets syfte är att utveckla en modell för att på programnivå ge en samlad bild av hur regionala utvecklingsprojekt och investeringar bidrar till en hållbar tillväxt i dess miljömässiga, ekonomiska och sociala dimensioner. Vidare är tanken också att vidareutveckla och testa handläggarstöd för bedömning av miljö, integration och jämställdhet så väl som att vidareutveckla och testa information till projektägare vid ansökning om medel för regional utveckling. Genom detta arbete är förhoppningen på kort sikt att förbättra kommunikation om hur projekt och investeringar bidrar till de tre hållbarhetsdimensionerna, att förbättra styrningen av kommande insatser, samt att öka tydligheten gentemot potentiella projektägare angående vad som avses med Västerbottens hållbara tillväxt och dess tre dimensioner. På lång sikt är målet att genom projektet konkretisera Västerbottens hållbara tillväxt och utveckling i dess tre dimensioner samt att bredda synen på vilka förutsättningar och tillväxt drivande faktorer som finns i regionen för att uppnå visionen i länets regionala utvecklingsprogram.

Arbetet inom detta projekt utgår från det regionala tillväxtprogrammet och är uppbyggt i tre steg. I ett första skede (april till juni 2009) skall en analys av befintliga kriterier och bedömningsunderlag kopplade till RTP:n göras. Analysen här handlar om ”möjligheterna att på programnivå sammanställa, följa upp och kommunicera Västerbottens hållbara regionala utveckling i de tre dimensionerna”. Här sägs det i programansökan att det redan står klart att de största problemen här idag är de horisontella kriterierna miljö, jämställdhet och integration. Det andra skedet i projektet (juni till oktober 2009) handlar om att göra tester gällande handläggningen, att förbättra kriterier, indikatorer och/eller bedömningsunderlag med hjälp av diskussion med projektets målgrupper och med en tillsatt referensgrupp, samt att föra en dialog gentemot inkommande projektförslag och projektägare. Projektets målgrupp har i ansökan definierats som ”beslutsfattare i Region

Västerbottens arbetsutskott, styrelse och fullmäktige samt deltagare i samsynsgrupp och utvecklingsråd i det regionala planeringsarbetet, projektägare, företag och organisationer som arbetar med olika åtgärder för regional hållbar utveckling och tillväxt”. Referensgruppen för projektet skall fungera som en ”kritisk vän” till projektgruppen och skall bestå av representanter från länsstyrelserna i Västerbotten, Norrbotten, Västernorrland och Jämtland, representanter från Storumans och Umeå kommun samt från Hållbara Umeåregionen. I det tredje skedet i projektet (augusti – december 2009) skall sedan projektets resultat kommuniceras i enlighet med ”den utvecklade modellen där sammanvägda resultat av tidigare beslut kring projektfinansiering åskådliggörs i tillväxtens tre dimensioner till berörda aktörer i planeringsprocessen”. Avsikten är att projektets resultat skall integreras i Region Västerbottens planeringsprocess och att det i senare skeden även skall värderas, följas upp och anpassas. Allt arbete skall enligt projektansökan präglas av ”förankring, användbarhet, relevans och transparens”.

4.3 TILLVÄXTALLIANSENS VISION 2020

Tillväxtalliansen är ett partnerskap inom Umeåregionen som samverkar i tillväxt- och utvecklingsfrågor. I alliansen, som bildats år 2002, finns representanter från näringslivet (i styrgruppen sitter bland annat representanter för SWECO, Volvo lastvagnar och Indexator), Umeåregionens kommuner, Umeå universitet, Regionförbundet Västerbotten samt Västerbottens läns landsting. De frågor som man prioriterat att samverka kring inom partnerskapet är marknadsföring och profilering, universitetet som tillväxtresurs för näringslivet, infrastruktursatsningar för att stärka regionen konkurrenskraft samt regionutveckling och Umeås roll som tillväxtfaktor i norra Sverige (Umeå kommun, Internet, 2009-09-09).

År 2008 tog Tillväxtalliansen fram en näringslivsvision fram till år 2020 för Umeå – Vision 2020 (Tillväxtalliansen 2008). Visionen skall vara en plattform ifrån vilken näringslivet, offentlig sektor, akademi och kultur i Umeå tillsammans kan arbeta mot ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart Umeå. Arbetet med att ta fram visionen gjordes i tre olika arbetsgrupper som vid tre tillfällen vardera samt vid ett avslutande gemensamt möte tagit fram utkast till vision, mål, strategier och åtgärder. Av de tre grupperna bestod en grupp i huvudsak av ”unga Umeåbor”, en i huvudsak av småföretagare och en av representanter från ”de större företagen i Umeå”. 10 oktober 2008 presenterades och antogs förslaget sedan av Tillväxtalliansen. Den slutliga visionen sägs ha ett starkt stöd i vetenskaplig forskning och i slutet på visionen presenteras en not om den vetenskapliga grunden för visionen.

Ambitionen med Vision 2020 är att ”fånga Umeås framgångsvägar i en komplex och spännande framtid” och målen är global konkurrenskraft och hållbar tillväxt. För att uppnå dessa mål vill man att:

- det nyregistreras fler än 1000 nya företag varje år
- företagen i regionen växer snabbare än genomsnittet i Sverige
- volymexpansionen av utbildning och forskning i världsklass överskrider årligen den svenska BNP-tillväxten med två procentenheter
- Umeås attraktionskraft för externa etableringar/investeringar ökar genom en stor och dynamisk arbetsmarknad och en offentlig service av högsta kvalitet vilket avspeglas i internationell och nationell ranking, samt
- all verksamhet och utveckling gynnar en utveckling mot ett ekologiskt hållbart samhälle

Koncepten som växt fram för att göra detta är ”en fyrklöver för hållbar utveckling” där entreprenörskap, kompetens, kommunikation och en attraktiv stad är de olika delar som lyfts fram.

Fyrklöverns första blad, *Entreprenörskap*, består av två olika fokusområden. Det ena området har att göra med att klimatet i samhället skall vara sådant att entreprenöriell verksamhet i största allmänhet skall uppmuntras och underlättas. Detta skall göras bland annat genom att förebilder aktivt synliggörs och att det skall finnas mentorer för människor som är intresserade av att starta eget. Det andra området handlar om förhållandet mellan den privata sektorn och den offentliga. Här är ambitionen att den privata sidan skall kunna ta över tjänster som idag ofta återfinns på den offentliga. I och med detta framhålls också att hälso- och sjukvården kan bli en av Umeås framtida tillväxtbranscher. Slutligen tas här även upp frågan om offentligupphandling där förhoppningen är att Umeå skall bli världsbäst på regelverk kring upphandling och att ett upphandlingsforum mellan privat och offentlig sektor kan bildas.

Kompetens tar fasta på att samverkan och utbytet mellan näringslivet och universiteten måste förstärkas bland annat genom att företagare föreläser inom skola och akademi och genom att företag i högre grad omsätter forskning till produkter och tjänster. Kompetens innebär också att Umeå internt och externt bör förstärkas som mötesplats så att ”kreativa möten” kan uppstå och så att erfarenheter från andra framgångsrika miljöer kan främjas. Här föreslås bland annat att Umeås infrastruktur skall fortsätta byggas ihop så att till exempel de resecentra som skall byggas kan bli en brygga ”mellan kunskapsstaden och näringslivet”.

Kommunikation utgår ifrån tanken om att Umeå är en del av en global marknad och att staden, hur stor den än blir, inte kan klara sig helt på egen hand. Umeå behöver de resurser som kan genereras från inflyttning, allianser och samverkan. För att främja sådana företeelser framhålls vikten av att näringslivet och enskilda Umeåbor fungerar som ambassadörer utåt och marknadsför regionen. De fysiska kommunikationerna till och från staden skall också förbättras. Särskilt viktigt anses

Botniabanan och en ny förbifart vara samt om Umeå skulle få mer internationella direktlinjer med flyg.

Det sista bladet på fyrklövern, *En attraktiv stad*, handlar i huvudsak om att Umeå skall vara en ”tät och nära” stad där det år 2020 är gångavstånd till kultur, utbildning, service och nöjen. Attraktiviteten skall också finnas i att Umeå har ett fullgott utbud av boende miljöer, vård, skola och omsorg samt att miljöfrågor ständigt skall vara i fokus. Vad gäller miljön finns det även en ambition om att staden skall kunna vara världsledande när det gäller fjärrvärme och kollektivtrafik.

För att arbeta med de fyra områden som nämnts ovan och för att nå målen om global konkurrenskraft och hållbar tillväxt enligt Vision 2020 måste alla – näringsliv, offentlig sektor, akademi, kultur och alla andra som vill bidra - hjälpas åt enligt vad som står i Visionen. Det är alltså inte enbart näringslivet eller själva Tillväxtalliansen som skall arbeta utifrån Visionen, utan ”alla”. I visionen nämns dock att särskilda stigfinnare eller inspiratörer skall tillsättas för att få med så många som möjligt i denna process. Stigfinnarna skall även etablera arbetsgrupper med representanter från privat och offentlig sektor som skall arbeta för att målen i visionen skall uppnås.

5. ORGANISATION OCH HÅLLBARHETSARBETE INOM DE OLIKA KOMMUNERNA I UMEÅREGIONEN

5.1. BJURHOLM

År 2008 hade Bjurholms kommun 2516 invånare och en befolkningstäthet på 1,9 invånare per kvadratkilometer. Detta gör kommunen till den minsta i landet befolkningsmässigt. År 2007 låg nettokostnaden för kommunens verksamhet på 48 995 kr per invånare. Kommunen hade då en budget på cirka 125 miljoner. Det politiska beslutsfattandet i Bjurholm ligger förutom på kommunfullmäktige och -styrelse på fyra nämnder: Kultur- och utbildningsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Valnämnden samt omsorgsnämnden. När det gäller tjänstemannasidan jobbade år 2007, enligt kommuns årsredovisning, 215 tillsvidareanställda med månadslön och 54 visstidsanställda med månadslön på kommunen (dessa gjorde sammantaget 214 årsarbeten). Organisationsmässigt är tjänstemännen inte uppdelade på olika förvaltningsenheter, utan kommunen har endast en stor förvaltning (dock finns det olika avdelningar inom denna förvaltning). Vidare äger kommunen inte heller några egna företag.

I Bjurholm har man tidigare jobbat aktivt med Agenda 21. Idag arbetar man dock inte längre strategiskt med detta område då det anses vara inarbetat i den övriga verksamheten. Intressanta styrdokument på hållbarhetsområdet som idag finns i kommunen är kommunens övergripande måldokument och kommunens strategi för ”ett ekologiskt hållbart Bjurholm” samt kommunens översiktsplan och energiplan. De två sistnämnda bör dock läggas inom parentes då översiktsplanen är relativt gammal (från 1990) och håller på att göras om och då energiplanen i första hand gällde tiden fram till 2005. I kommunens måldokument finns bland annat mål på energi- och vattenområdet och i strategidokumentet slås det fast att ”Bjurholms kommun ska i hela sin verksamhet sträva efter en hållbar utveckling samt att uppfylla internationella, nationella och regionala miljömål”. När det gäller det praktiska arbetar med Ålborgåtagandena i Bjurholm är det översiktsplanegruppen som utför detta. Denna grupp är den tjänstemannagrupp (innefattande bland annat kommunchefen) som arbetar med att ta fram en ny översiktsplan för kommunen.

5.2 NORDMALING

Nordmalings kommun hade år 2008 en folkmängd på 7276 invånare och en befolkningstäthet på 5,9 personer per kvadratkilometer. Nettokostnaden för Nordmaling kommuns verksamhet år 2007 var 46 620 kronor per invånare. Budgeten för samma år var drygt 480 miljoner kronor. I Nordmaling har det upprättats fem olika nämnder på den politiska arenan: Barn &

Utbildningsnämnden, Socialnämnden, Överförmyndarnämnden, Myndighetsnämnden samt Valnämnden. Tjänstemannaorganisationen i sin tur är uppdelade i fyra olika delar: Kommunledningskontoret, Samhällsbyggnadsförvaltningen, Barn & Utbildningsförvaltningen samt Socialförvaltningen. Kommunen äger även ett allmännyttigt bostadsföretag under namnet Nordmalingshus AB. Antalet utförda arbetstimmar i verksamheten år 2007 uppgick till 712 helårsanställningar (Nordmaling a, 2009).

År 1996 tog kommunfullmäktige i Nordmaling ett beslut om ”Övergripande politiska miljöriktlinjer för Nordmalings kommun”. Utifrån detta började man sedan arbeta med en Lokal Agenda 21. Det Agenda 21-dokument som gäller idag, ”Agenda 21 – kommunal handlingsplan för vägen till en hållbar utveckling i Nordmalings kommun”, togs 1999. I dokumentet finns handlingsplaner för kommunens olika verksamhetsområden, riktlinjer för hur arbetet skall organiseras och hur man skall gå vidare i det praktiska arbetet. År 2004 antog kommunen en strategiplan för kommunen, Vision 2010 – Tillsammans för framtiden. I planen finns korta sammanfattningar om vision och strategi för att uppnå denna för kommunens olika verksamhetsområden. Kommunen har även en omfattande energiplan från 2001 samt en Vindkraftsplan från 2003. Slutligen kan nämnas att kommunens översiktsplan för tillfället är under revidering. I Nordmaling är det förvaltningschefsgruppen som har hand om det praktiska arbetet med Ålborgåtagandena.

5.3 UMEÅ

Umeå är den största av kommunerna i Umeåregionen och den enda som har en positiv befolkningsutveckling. Befolkningsutvecklingen är så stark att Umeå har lagt upp ett nytt mål för sin befolkningensmängd – 200 000 invånare till år 2050. Detta mål bör jämföras med att kommunen år 2008 hade 112 728 invånare (befolkningstätheten låg då på 48,4 invånare per kvadratkilometer). År 2008 var Umeå kommuns verksamhets nettokostnader per invånare 40 868 kronor. Budgeten samma år låg på 4 645 miljoner kronor. Umeå har som största kommun i regionen också den största kommunorganisationen. I kommunen finns fjorton olika nämnder varav tre är så kallade kommundelsnämnder för Holmsund/Obbola, Hörnefors och Sävar. De övriga nämnderna är Valnämnd, Överförmyndarnämnd, Byggnadsnämnd, Teknisk nämnd, Miljö- och Hälsoskyddsnämnd, Organisationsnämnd, Fritidsnämnd, Kulturnämnd, Socialnämnd, För- och Grundskolenämnd samt Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnd. De fem sistnämnda samt kommundelsnämnderna motsvaras av en ”egen” förvaltning medan de andra (förutom Val- och Överförmyndarnämnderna) hör samman med Samhällsbyggnadskontoret. På förvaltningssidan finns även ett Stadsledningskontor. Detta kontor tjänstgör åt kommunstyrelsen, dess tre utskott samt kommunens tre kommunalråd. På den politiska sidan finns utöver det som redan nämnts

dessutom ett jämställdhetsutskott och ett kommunalt samverkansråd. Slutligen finns det även femton bolag som ingår i kommunens verksamhet – två moderbolag, tio dotterbolag samt tre intressebolag. År 2008 arbetade det inom kommunen totalt 10 775 personer. 6590 av dessa var heltidsanställda, 2586 var deltidanställda och 1 654 var timanställda.

Umeå kommun har tidigare bedrivit en omfattande verksamhet kring Agenda 21. Detta arbete ledde bland annat till en målformulering i kommunens översiktsplan från 1998 för en hållbar utveckling. Idag bedrivs dock inte längre något separat agenda-arbete. Man anser att detta arbete istället i dagsläget ingår naturligt i kommunens verksamhet. Agenda-arbetet var tidigare mycket fokuserat på skolor och förskolor något som kanske resulterat i att skolledningen idag har beslutat att samtliga skolor och förskolor skall arbeta för att få utmärkelsen ”Skola för hållbar utveckling”. Vidare kan även nämnas att kommunen beslutat om lokala miljö- och hälsomål och arbetar med bland annat livsmiljöbokslut för att följa upp dessa. Kommunen har också ett energiprogram och arbetar med att ta fram ett program för att sänka kommunens klimatpåverkan. På jämställdhetsområdet har Umeå också skrivit under CEMR’s deklARATION om jämställdhet och håller nu på att arbeta med att införa detta i den ordinarie verksamheten. Slutligen kan även nämnas att man i Umeå har fattat beslut om att certifiera sig som Fair Trade City.

I Umeå har Kommunstyrelsen, via Närings- och Planeringsutskottet, gett Stadsdirektören i uppdrag att arbeta med Ålborgåtagandena. Denne har sedan delegerat uppdraget till två tjänstemän på kommunens utvecklingsavdelning. Dessa har i sin tur knutit till sig olika tjänstemän och bildat en Ålborggrupp för att arbeta med frågorna. Arbetet i Ålborggruppen förankras sedan kontinuerligt i kommunens chefsforum – förvaltningschefernas möte.

5.4 ROBERTSFORS

Robertsfors hade år 2008 ett invånarantal på 6900 och en befolkningstäthet på 5,3 invånare per kvadratkilometer. Också i denna kommun har befolkningsutvecklingen varit negativ sedan 90-talets första hälft. För Robertsfors kommuns verksamhet låg nettokostnaden år 2008 på 49 598 kronor per invånare. Budgeten för samma år var cirka 335 miljoner kronor. Organisatoriskt är Robertsfors kommun uppbyggt av sex politiska nämnder och fem olika förvaltningsenheter. De sex nämnderna är Valnämnden, Överförmyndarnämnden, Barn- och utbildningsnämnden, Miljö- och Byggnämnden, Socialnämnden samt Tekniska nämnden. Förvaltningsenheterna är uppdelade på ett Kommunledningskontor samt en förvaltningsenhet för vardera av de fyra sistnämnda nämnderna. Vidare lyder även två stiftelser (Robertsfors bostäder, RoBo, samt Stiftelsen Sikeåhamn) och ett förbund (Robertsfors hälsöförbund) under Robertsfors kommun. År 2008 hade

kommunen 664 tillsvidareanställda varav 388 var anställda på heltid (Robertsfors a, 2007; Robertsfors b, 2010).

Ända sedan 2001 när fullmäktige i Robertsfors beslöt att man skulle bli en pilotkommun för hållbar utveckling har arbetet på detta område i kommunen varit mycket omfattande. Inspirerade av systemprinciperna under det svenska hållbarhetsinitiativet Det Naturliga Steget var tanken med projektet att tydligt koppla hållbarhetsarbetet till kommunens verksamhetsplanering samt att i slutändan införa ett ledningssystem. Avsikten med ledningssystemet var att sammanlänka tre standarder för miljö, kvalitet och arbetsmiljö – ISO 14001, ISO 9001 och OHSAS 18001 – till ett system och sedan certifiera kommunen utifrån dessa standarder. År 2005 antog kommunen en hållbar utvecklingsplan (HUP). Denna plan, som bygger på fyra systemvillkor, fastställer vision och mål för kommun och består av 5 horisontella program och 18 delprogram. Ett av dessa delprogram lägger upp arbetsplan och mål för kommunens energiarbete. År 2008 beslöt kommunen att revidera utvecklingsplanen (kommunens översiktsplan är dock antagen 1991) (Robertsfors a, 2007; Robertsfors b, 2010).

I Robertsfors är det den så kallade ”Lilla Ålborggruppen” som arbetar med Ålborgåtagandena. Denna grupp har samma sammansättning som kommunens tillväxtutskott vilken består av ett antal olika politiker och tjänstemän (bland annat Robertsfors kommunchef).

5.5 VINDELN

Vindelns befolkningsutveckling har länge varit negativ. År 2008 hade kommunen 5613 invånare och en befolkningstäthet på 2,1 invånare per kvadratkilometer. Kommunen är alltså näst minst i Umeåregionen sett till antalet invånare per kommun. Vindelns kommun har fyra politiska nämnder: Valnämnd, Miljö- och Byggnämnd, Socialnämnd samt Utbildnings- och fritidsnämnd. De tre sistnämnda motsvaras av tre förvaltningsenheter på samma områden. Utöver dessa tre förvaltningsenheter finns det även förvaltningar för ekonomi, teknik och administration. Slutligen äger kommunen även bolagen AB Bubergsgårdens friluftsanläggning, Vindelnbostäder AB och Vindeln Utveckling AB. I kommunen fanns år 2007 i december 550 personer tillsvidareanställda (endast personal som är anställd på ”Allmänna Bestämmelser”-avtal) samt 71 tidsbegränsat anställda.

Vindeln har bedrivit ett Agenda 21-arbete och har antagit ett Agenda 21-dokument. Man har även antagit en miljöpolicy. I kommunen finns ingen Energi- eller klimatplan men genom vad som sägs i agendan och miljöpolicy kan en början till energi- och klimatstrategi antydast. En vitalisering av policyn och agendan anses dock vara nödvändig. När det gäller utveckling av jobb och företagande finns dock ett antal nya dokument: Vision 2020, LUP Vindeln (Lokalt Utvecklingsprogram

Vindeln från 2006), Verksamhetsplan 2007-2010 samt Verksamhetsplan – Mål och vision 2008. Kommunen har även en jämställdhetsplan från 2008 och en översiktsplan från 1990. I Vindeln är det Kommunstyrelsen som arbetar med Ålborgåtagandena.

5.6 VÄNNÄS

Vännäs är den näst största kommun i Umeåregionen befolkningsmässigt och den största av Umeås kranskommuner. Även här är befolkningsutvecklingen negativ. Förra året hade kommunen 8357 invånare och en befolkningstäthet på 15,7 invånare per kvadratkilometer. Vännäs budget år 2008 låg på drygt 410 miljoner kronor. Kommunfullmäktige i Vännäs har tillsatt tre nämnder: Vård- och Omsorgsnämnd, Barn- och Utbildningsnämnd samt Plan- och miljönämnd. Förvaltningssida består av fyra enheter: Kommunledningskontor, Vård- och Omsorgsförvaltning, Barn- och Utbildningsförvaltning samt Teknisk förvaltning. Till organisationen hör även två bolag – Näringslivsservice och Industrihus AB. 2008 hade kommunen 1002 tillsvidareanställda med månadslön och 174 vikariat med månadslön. Dessa anställda gjorde sammantaget 1024 årsarbeten det året (Vännäs a, 2010).

Vännäs har ett Agenda 21-dokument från 1998. Detta anser man dock behöver uppdateras och kommunen har det inte tillgängligt på nätet i sin samling över styrande dokument. Mer uppdaterade mål för arbetet med hållbarhet i kommunen finns att hitta i kommunens strategiska plan från 2005 och i översiktsplanen från 2006. I det förstnämnda dokumentet framställs mer praktiskt hur hållbarhetsfrågorna skall komma in i styrningen av kommunen och i ÖP:n läggs en vision om ett hållbart Vännäs fram. Kommunen har även ett dokument med övergripande mål för kommunen som fastställdes 1998, här är dock hållbarhetsbegreppet inte så tydligt. Slutligen har man även antagit en energiplan 2001 och på sikt har man för avsikt att arbeta fram lokala miljömål. I Vännäs har man valt att bilda en fullmäktigeberedningsgrupp för att arbeta fram bland annat delmål och tidsplaner för Ålborgåtagandena.

6. HÅLLBARHETSMÅL DEFINIERADE INOM HÅLLBARA UMEÅREGIONSPROCESSEN

För sitt arbete med Ålborg byggde var och en av Umeåregionens kommuner i stor utsträckning på befintliga dokument och på olika strukturer som ligger till grund för handlingar och utsåg arbetsgrupper för att utveckla sina hållbarhetsmål.

Processen samt resurser för kommunernas arbete med att utveckla regionens övergripande prioriteringar varierade beroende på kommun. I Vindelns och Vännäs uttryckte intervjupersoner att utvecklingen av prioriteringar uttryckligen grundade sig på Ålborgdeklarationens metod för att utveckla lägesbeskrivning (Vindelns kommun, intervju; Vännäs kommun, intervju). Arbetet med nulägesbeskrivningar som föreslås i Ålborgdeklarationen som en process för att inleda arbetet med hållbarhet har använts på olika sätt av olika kommuner, dels eftersom strukturen för att arbeta med nulägesbeskrivningar utvecklades allt eftersom projektet fortgick (Hållbar Umeåregionen, intervju).

Vindelns, Vännäs och i viss mån även Bjurholms kommun betonade att politiskt stöd på regionnivå och tillgång till projektledaren som en resursperson var avgörande faktorer som gjorde att kommunen kunde underteckna Ålborgdeklarationen samt arbeta med utveckling av hållbarhetsmål. Till exempel i Vindelns har hållbarhetsarbete varit projektbaserat snarare än integrerat över tid, och kommunen skulle ha haft begränsad kapacitet att arbeta med hållbarhetsfrågor på egen hand. "Hade inte stödet från Umeåregionen funnits i det här projektet [Hållbar Umeåregionen och Ålborgprocessen] kunde vi inte ha gjort det själva" (Vindelns kommun, intervju). Robertsfors kommun som kanske hade den största existerande inriktningen mot hållbarhet uttryckte istället att Ålborg kom att utöka en redan komplex struktur med avseende på hållbarhet, vilka nu behövde sammanfattas i en enhetlig strategi (Robertsfors kommun, intervju). En intervjuperson på Robertsfors kommun betonade speciellt vikten av att utveckla politiskt engagemang på kommunnivå framför att ta ett alltför brett perspektiv för att försöka nå många olika grupper: all prioritet på hållbarhet måste vara förankrad i själva organisationen och den politiska nivån (Robertsfors kommun, intervju).

Det konstaterades vidare att mångfalden av perspektiv och problemområden som utvecklades t ex i arbetsgrupper inte alltid var synliga för den politiska nivån. Detta var delvis på grund av nödvändigheten att begränsa beskrivningar för att nå överblick och hanterbarhet, men kan också begränsa förståelsen av komplexiteten i frågan samt politikernas möjlighet att ta ställning till ibland väldigt komplexa avväganden. Diskussioner under möten tog också upp att målen inte kan

vara alltför komplicerade eftersom detta kan begränsa möjligheterna till uppföljning av dem i plandokument (pers.obs).

Processer inom Västerbottensregionen eller mål inom tillväxtprogrammet var därmed inte centrala i processerna med att utarbeta hållbarhetsmål även om ett visst överlapp kan skönjas. Intervjupersoner på kommunerna uttryckte också att finansiering och tid för arbetet med hållbarhet på kommunnivå var begränsad och ofta ingick inom andra uppgifter utan öronmärkt finansiering för hållbarhetsfrågor i sig. Alla kommuner konstaterade att hållbarhet har varit svårt att arbeta med på grund av begränsade resurser inom kommunen. Arbetet försvårades också av komplexiteten inom hållbarhet som fråga, vilket gör att många olika grupper behöver samverka för att bland annat strukturera nulägesbeskrivningen.

Tabell 2 anger de slutliga hållbarhetsmålen som utarbetades i de lokala och regionala processerna, samt förslag för att fortsätta arbetet efter projektperiodens slut. Eftersom de flesta små kommuner utanför Umeå är relativt beroende av pendling till Umeås arbetsmarknad var transport och infrastruktur en stor fråga vilket avspeglas i hållbarhetsmålen. Energi och vindkraft var också ett stort fokus för många av kommunerna. Deltagande i hållbarhetsprocesser vilket betonas i Ålborg var också ett mål för många av kommunerna: vissa noterar dock att det kan vara svårt i praktiken att nå ett brett lokalt deltagande (t ex Vindelns kommun, intervju). På regional nivå uttrycktes fem breda prioriteringar som delvis relaterade till fokus inom Ålborgåtagandena (Hållbara Umeåregionen, intervju). Den regionale samordnaren noterar att strukturen på Ålborgåtagandena till viss del kan ha påverkat utformningen: "om vi hade haft en annan struktur med andra format skulle kanske andra frågor ha prioriterats ... kanske utbildning och kultur" (Hållbar Umeåregionen, intervju). Några av intervjupersonerna uttryckte dock att valet av bakgrundsdocument för hållbarhet (t ex ett mer specifikt system t ex inom ISO-familjen eller ett mer generellt principstyrt system som Ålborg) möjligen var mindre viktigt än processen för att arbeta med hållbarhet och tillräcklig tid och resurser för att arbeta med och uppdatera mål inom det system som valdes.

Tabell 2: Hållbarhetsmål i de olika kommunerna (utifrån lokala dokument och intervjuer)

Kommun	Hållbarhetsmål	Planerat fortsatt arbete med hållbarhet
Umeå	Samverkan för hållbarhet Europas kulturhuvudstad 2014 God demokrati Jämställdhet Jämlikhet Kvalitet och innovation	Lokala målen är integrerade i kommunens budget

	Omsorg och hälsa Energi Kunskap / utbildning (Umeå b, 2009)	
Bjurholm	Kommunikationer Energi / vindkraft Returmarknad/ återvinning ³	Integration av lokala mål i administrativa planer Miljö- och stadsbyggnadskontor gemensamt med Vännäs och Vindeln
Nordmaling	Kommunikationer/Resecentrum Botniabanan Energi / Vindkraft Arbetsmarknad (Social utslagning) ⁴	Under utveckling
Vindeln	Lokalt deltagande i beslutsfattandet Energikonsumtion och förnyelsebar energi Kollektivtrafik Folkhälsa ⁵ Sysselsättning	Arbete under 2010 för att stödja fastställandet av nya politiska prioriteringar Miljö- och stadsbyggnadskontor gemensamt med Bjurholm och Vännäs
Vännäs	Ledningssystem för hållbar utveckling Horisontella mål Energi och klimat Avfall och återvinning Kommunikation Inflytande ⁶	Potentiella ledningssystem på kommunal nivå Integrering av hållbarhet och andra planer i ny strategisk plan ⁷ Miljö- och stadsbyggnadskontor gemensamt med Bjurholm och Vindeln
Robertsfors	Styrning och förvaltning Lokal styrning i riktning mot hållbarhet Livskraftig och hållbar lokalekonomi ⁸	Hållbarhetsdokument integreras i ett allmänt plan- och budgetdokument ⁹

³ Utvecklade utifrån medborgarförslag, se Bjurholm, 2009.

⁴ Nordmaling b, 2009.

⁵ Vindeln, 2009.

⁶ Vännäs b, 2009.

⁷ Vännäs b, 2009.

⁸ Robertsfors b, 2009; cf. Robertsfors kommun, intervju

⁹ Robertsfors b, 2009.

Umeå Region	"Världens bästa livsmiljön för en kvarts miljon människor 2050" Effektiv och förnybar energianvändning Medskapande och demokrati Hälsa på lika villkor Livskraftig och hållbar lokalekonomi Jämställt och tillgängligt transportsystem ¹⁰	Integration av hållbarhetsmål i arbetsdokument och planering ¹¹
----------------	---	--

Till vilken nivå fortsatt regional integration samt arbete med hållbarhetsfrågor i kommunerna kommer att äga rum sågs som till stor del beroende bland annat av fortsatta regionala resurser (t ex förekomsten av en regional resursperson) (Vännäs kommun, intervju; Vindelns kommun, intervju). Projektsamordnaren konstaterade att ett sätt att fortsätta processen skulle kunna vara att utveckla ett uppföljningssystem för Umeåregionen med några få utvalda indikatorer (relaterade till de prioriterade områden som skall följas upp årligen). Ett sådant arbete skulle kunna ta utgångspunkt i hållbarhetsprojektets befintliga arbetsgrupper med relevans för de olika frågorna (Hållbara Umeåregionen, intervju). Medan Hållbara Umeåregionsprocessen ursprungligen öppnade för möjligheten att definiera indikatorer för de olika hållbarhetsmålen inom projektet var denna nivå av precisering inte möjlig att nå under projekttiden. Inom olika möten diskuterades dock indikatorer för att mäta måluppnåelse. Bland annat togs frågor upp om "hur man mäter visioner" och huruvida till exempel "världens bästa hälsa" (ett mål för regionen i stort) skulle innebära att leva längst eller ha de bästa förutsättningarna för hälsa i något avseende. Andra frågor som diskuterades var huruvida förbättrad kollektivtrafik bör tolkas som ett ökat resande eller ökad tillgång till kollektivtrafik och att både mer övergripande och mer specifika prioriteringar ibland blandas i underlagsdokument (pers.obs.).

Utvecklingen av ett indikatorsystem och fortsättning av Hållbara Umeåregionsprojektet skulle emellertid vara beroende av resurser för uppföljning (Hållbara Umeåregionen, intervju). Medan Umeå som den största kommunen i regionen har tillräckliga resurser för eget kommunalt arbete med hållbarhet (Hållbara Umeåregionen, pers. komm.) saknar mindre kommuner tillräckliga resurser för att på egen hand fortsätta arbetet om inte ytterligare regionala medel tillförs (Vännäs kommun, intervju; Vindelns kommun, intervju).

¹⁰ Umeåregionen f, 2009; Umeåregionen i, 2009

¹¹ Umeåregionen f, 2009; Umeåregionen i, 2009

7. SLUTORD

Denna studie har beskrivit regionala och lokala förutsättningar och mål för arbete med hållbar utveckling i Umeåregionen, där många av kommunerna har upplevelser av olika typer av hållbarhetsarbete inklusive Agenda 21. Studien visar att mål som sätts inom processer för hållbar utveckling är kontextberoende och beroende av politiskt klimat (jfr Lombaerde et al. 2006). Studien visar också på frågor om kostnader och tid för hållbarhetsarbete, eftersom detta ofta varit begränsat och projektbetonat. I fallen här uttryckte sig speciellt mindre kommuner behöva stöd för hållbarhetsarbete både på kommunal och regional nivå.

Många intervjupersoner upplevde också att hållbarhetsfrågans komplexitet gör att den skulle kräva stort deltagande från olika enheter i kommunen inklusive politiker, uppdaterande av mål över tid, och integration i kommunens verksamhet. Intervjupersonerna beskrev bland annat problem i form av kostnader, integration, projektberoende och brist på strategiska resurser, vilket i grunden begränsar möjligheterna att integrera hållbarhet i det kommunala arbetet. De intervjuade noterar också hållbarhetsfrågans komplexitet gör det svårt att välja indikatorer och mätbara komponenter för hållbarhetsmål. Steget från visioner till mätbara indikatorer på hållbarhet sågs här i synnerhet som resurskrävande.

Möjligheten för olika processer att stödja hållbarhetsarbete och integrera de olika mål som finns på regionala och kommunala nivåer påverkas därmed till stor del av lokala faktorer och finansiering, bland annat på kommunnivå.

REFERENSER

- Aalborgplus10 a (2009) *Newsletter no 1*, April 2009,
http://www.aalborgplus10.dk/media/newsletter_no.1.pdf
- Aalborgplus10 b, (2009) *Ålborg + 10 – Inspirerande Framtider*,
http://www.aalborgplus10.dk/media/aalborg_commitments_swedish_final_pdf.pdf
- Bjurholm (2009) Kommunstyrelsens mötesprotokoll 2009-02-17
- Börzel, T. A. (2002). Pace-setting, foot-dragging, and fence-sitting: Member State responses to Europeanisation. *JCMS*, 40(2), 193–214.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L., 2003, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Stockholm, Nordstedts juridik
- Liljenfeldt, J. och C. Keskitalo (2011) Kriterier och indikatorer på hållbar utveckling: exempel från teori och praktik. CERUM Report nr 27/2011, Umeå University, Umeå.
- Lidström, A. (2001) Sweden: the end of the 'Swedish Model'. In Loughlin, John (ed.) *Subnational Democracy in the European Union. Challenges and Opportunities*. Oxford. Oxford University Press.
- Lombaerde, P. de, G. Pietrangeli, and C. Weeratunge (2006) "Systems of indicators for monitoring regional integration processes: Where do we stand?" Paper prepared for Session 4: Implementation Issues. *Third CEP-II-IDB Conference New Regionalism: Progress, Setbacks and Challenges*, Washington DC, February 9-10, 2006. 53p.
- Nordmaling a (2010) "Styrande dokument",
<http://www.nordmaling.se/default.aspx?di=1111&ptid=0> Accessed 2010-03-02
- Nordmaling b (2009) Kommunstyrelsens mötesprotokoll 2009-09-14
- Region Västerbotten a (2009) Region Västerbotten – Om Region Västerbotten,
<http://www.regionvasterbotten.se/content/view/294/409/>
- Region Västerbotten b (2009) *Region Västerbotten – Politisk organisation*,
<http://www.regionvasterbotten.se/content/view/288/399/>
- Region Västerbotten c (2009) *Region Västerbotten – Regional utveckling*,
<http://www.regionvasterbotten.se/content/view/257/371/>
- Region Västerbotten d (2007) Regionalt utvecklingsprogram i Västerbottens län (RUP)
- Region Västerbotten e (2009) Västerbottens läns tillväxtprogram (RTP)
- Region Västerbotten f. Västerbottens hållbara tillväxt i 3D, projektansökan

- Robertsfors a (2007) Hållbar utvecklingsplan för Robertsfors kommun
- Robertsfors b (2009) Kommunfullmäktiges mötesprotokoll 2009-09-16
- Sustainable Cities and Town Campaign (2009) *Sustainable Cities and Town Campaign: Aalborg Charter*, <http://sustainable-cities.eu/Aalborg-Charter-79-2-3-.html>
- Tillväxtalliansen (2008) 2020 vision. SWECO EuroFutures AB och Umeå näringslivs vision 2020.
- Umeå kommun (2009) *Tillväxtalliansen – Umeå*,
<http://www.umea.se/naringsliv/tillvaxtalliansen.4.2aa001761213230764b800010007.html>
- Umeåregionen a (2009) *Om samarbetet – Umeåregionen*,
<http://www.umearegionen.se/samverkan/omsamarbetet.4.d2f5f1101a6b3e70c800023147.html>
- Umeåregionen b (2009) *Bakgrund – Umeåregionen*,
<http://www.umearegionen.se/samverkan/omsamarbetet/bakgrund.4.d2f5f1101a6b3e70c800023161.html>
- Umeåregionen c (2009) *Organisation – Umeåregionen*,
<http://www.umearegionen.se/samverkan/omsamarbetet/organisation.4.d2f5f1101a6b3e70c800023187.html>
- Umeåregionen d (2009) *Finansiering – Umeåregionen*,
<http://www.umearegionen.se/samverkan/omsamarbetet/finansiering.4.d2f5f1101a6b3e70c800023171.html>
- Umeåregionen e (2009) *Projekt – Umeåregionen*,
<http://www.umearegionen.se/samverkan/projekt.4.d2f5f1101a6b3e70c800023321.html>
- Umeåregionen f (2009) *Hållbara Umeåregionen – Umeåregionen*,
<http://www.umearegionen.se/samverkan/projekt/hallbaraumearegionen.4.59dbd48c11914b7678980003327.html>
- Umeåregionen g, 2009, Strategisk plan Umeåregionens kommunsamverkan,
<http://www.umearegionen.se/download/18.1d142ad910f9a230796800019935/Ume%C3%A5regionen+-+strategisk+plan.pdf>
- Umeåregionen h (2009) *Helheten är större än summan av delarna, Kommunal samverkan i Umeåregionen*,
http://www.umearegionen.se/download/18.6fce81ea106c4d99a7c7fff944/TA_helheten_1_0525.pdf
- Umeåregionen i (2009) Regionrådets mötesprotokoll 2009-12-16

Veggeland, N. (2000) *Den nye regionalismen. Europeisk integration og flernivåstyrning*. Fagbokforlaget, Bergen.

Vindeln (2009) Kommunstyrelsens mötesprotokoll 2009-03-17

Vännäs a (2010) Styrande Dokument,
<http://www.vannas.se/default.aspx?di=1042&ptid=0>, Accessed 2010-03-02

Vännäs b (2009) Kommunfullmäktiges mötesprotokoll 2009-09-28

INTERVJUER

Hållbara Umeåregionen, 2009-12-17 och 2010-01-07, Umeå

Vännäs kommun, 2009-12-04, Vännäs

Bjurholms kommun, 2010-01-15, Bjurholm

Nordmalings kommun, 2009-12-16, Nordmaling

Vindelns kommun, 2009-12-17, Vindeln

Robertsfors kommun, 2010-02-15, Robertsfors

Umeå kommun, 2010-02-25, Umeå

Region Västerbotten/Regionförbundet, 2009-11-25, Umeå

Tillväxtalliansen, 2009-03-05, Umeå

CERUM Reports

De flesta av dessa finns tillgängliga från:

<http://www.cerum.umu.se/forskning/publikationer/>

1. Lars-Olof Persson, Erik Sondell (1990) *Från Lantbruksföretag till lanthushåll*
2. Folke Carlsson, Mats Johansson, Lars-Olof Persson, Björn Tegsjö (1993, på engelska) *Creating Labourmarket Areas and Employment Zones. New Regional Divisions in Sweden Based on Commuting Statistics*
3. Ulf Wiberg (ed.) (1994, på engelska) *Marginal Areas in Developed Countries*
4. Erik Bergkvist, Lars Westin (1994) *Värderas godstransporter rätt vid järnvägsinvesteringar? En granskning av Banverkets investeringsmodell*
5. Lars Westin (1995) *En modell för integrerad analys av regional struktur och transportflöden*
6. Erik Bergkvist, Lars Westin (1997, på engelska) *Estimation of Gravity Models by OLS Estimation, NLS Estimation, Poisson, and Neural Network Specifications*
7. Svenerik Sahlin, Aurora Pelli (2000) *Euroreg, förstudie*
8. Peter Hall (2001, på engelska) *Urban Development and Research Needs in Europe*
9. Steffen Ahl (2001, på tyska) *Schwedenhäppchen*
10. Roberta Capello (2001, på engelska) *Urban Growth in Italy: Economic Determinants and Socio-Environmental Consequences*
11. Robert Sörensson (2003) *Effektstudie av gruvetableringar i Lycksele och Storumans arbetsmarknadsregioner*
12. Mats-Olov Olsson och Lars Westin (2004) *Risks and Nuclear Waste: Nuclear Problems, Risk Perceptions of, and Societal Responses to, Nuclear Waste in the Barents Region Sammanfattning av projektets resultat*
13. Lars Westin (2005) *Marknaden för studentbostäder i universitets- och högskolor*
14. Jouko Säisä, Lars Westin, Peder Axensten, Agnes von Koch, Susanne Sjöberg (2005) *Trafikantmerkostnader vid vägåtgärder en samhällsekonomisk analys*
15. Ove Grape, Sofia Lundberg och Anna Nordström (2005) *Kompetenspoolen, ett alternativ till att bryta långtidsarbetslöshet*
16. Anna Nordström och Susanne Sjöberg (2006) *Utvärdering av Urkund, ett verktyg för plagiatkontroll*
17. Anna Nordström (2006) *Utvärdering av GenuineText, ett verktyg för plagiatkontroll*
18. Olof Stjernström (2007) *Hållbar utveckling och restriktiv markanvändning i Västerbotten*
19. Hanna Sundén (2010) *Ekologiska fotavtryck i norra Sverige: Metoddiskussion och beräkningar för fyra län*
20. Fredrik Olsson Spjut (2010) *Beräkning av historisk BRP Beräkning av bruttoregionprodukter 1968-1992: beräkningsmetod och data*
21. Fredrik Olsson Spjut (2010) *BRP i Norr – utveckling och trender Bruttoregionproduktens utveckling i Norrlandslänen 1968-2007*
22. Richard Ström (2010) *Att etablera alternativkultur: En rapport om nyttan av det annorlunda Umeå*
23. Johanna Edlund och Marcus Holmström (2010): *Det kommunalekonomiska utjämningsystemet – effekter för Västerbotten, Norrland och Sveriges funktionella arbetsmarknadsregioner*
24. Anna Jonsson och Lisa Svendsberget (2010): *Investeringsläget i Norrland – Industrins investeringar i Norrland, åren 1997-2007 58*
25. Martin Eriksson (2010): *Synen på befolkning och försörjning i Norrland 1940-1970 – En översikt av forskning och samhällsdebatt*
26. Gunnar Brandén, Andreas Forsgren Marcus Holmström och Fredrik Olsson Spjut (2011): *39 000 anställningar till och med 2020: en studie av rekryteringsbehovet i Västerbottens län*
27. Johanna Liljenfeldt och Carina Keskitalo (2011): *Kriterier och indikatorer på hållbar utveckling: exempel från teori och praktik*
28. Johanna Liljenfeldt och Carina Keskitalo (2011): *Regionala och kommunala mål för hållbarhetsarbete i Umeåregionen*

Centrum för regionalvetenskap vid Umeå universitet, CERUM, har till uppgift att initiera och genomföra forskning om regional utveckling, bedriva flervetenskapliga forskningsprojekt samt sprida forskningens resultat till skilda samhällsorganisationer. Forskningsprojekten sker i interaktion med de många vetenskapliga discipliner som berör det regionalvetenskapliga forskningsfältet.

CERUM
Centrum för regionalvetenskap
901 87 Umeå
Tel: 090-786 56 99 Fax: 090-786 51 21
E-post: regional.science@cerum.umu.se
www.cerum.umu.se